खैरहनी नगरपालिका

स्थानीय बालअधिकार समिति (गठन तथा सञ्चालन) सम्बन्धी कार्यविधि,२०७८

खैरहनी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बागमती प्रदेश

प्रमाणीकरण गर्ने

....

लालमणी चौधरी 'प्रमुख'

मिति : २०७८/ १२ /१८

खैरहनी नगरपालिकाको
बालअधिकार समिति (गठन तथा सञ्चालन) सम्बन्धी कार्यविधि–२०७८

बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ६० को उपदफा (३) र बाग्मती प्रदेश सरकारको प्रदेश बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७६ को दफा ४६ बमोजिम बालअधिकारको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्न वाञ्छनीय भएकोले खैरहनी नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन २०७५ को दफा २ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम खैरहनी नगर कर्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :(क) यस कार्यविधिको नाम "स्थानीय बालअधिकार समिति (गठन तथा सञ्चालन) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८" रहेकोछ ।

(ख) यो कार्यविधि कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :-

(क) "ऐन" भन्नाले बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ सम्झनु पर्दछ ।

(ख) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको बालबालिका सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।

(ग) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले बाग्मती प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ ।

(घ) "प्रदेश समिति" भन्नाले बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ६० को उपदफा (१) बमोजिमको प्रदेश बालअधिकार समिति सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) "नगरपालिका" भन्नाले खैरहनी नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(च) "बालकल्याण अधिकारी" भन्नाले बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ६१ बमोजिम नियुक्त भएको वा तोकिएको अधिकारी सम्झनु पर्दछ । यस शब्दले बाल कल्याण अधिकारी नियुक्त नभएको अवस्थामा निजको काम गर्ने गरी तोकिएको महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुखलाई समेत जनाउनेछ ।

(छ) "समिति" भन्नाले बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ६० को उपदफा (२) तथा यस कार्यविधिको दफा ३ तथा ५ बमोजिमको स्थानीय बालअधिकार समिति सम्झनु पर्दछ ।

(ज) "स्थानीय बालअधिकार समिति" भन्नाले नगर बाल अधिकार समिति र वडा बालअधिकार समिति सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

नगर बालअधिकार समिति सम्बन्धी व्यवस्था

३. नगर बालअधिकार समितिको गठन : (१) बालबालिकाको अधिकार तथा हकहितको सरक्षण र सम्वर्द्धन गर्न नगरपालिकामा देहाय बमोजिमको नगर बालअधिकार समिति रहनेछ ।

(क)	उपप्रमुख वा निजले तोकेको कार्यपालिका सदस्य	- अध्यक्ष
(ख)	प्रमुखले तोकेको कार्यपालिका सदस्य/महिला सदस्य	- सदस्य
(ग)	शिक्षा शाखा प्रमुख	- सदस्य
(घ)	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सदस्य
(ङ)	खैरहनी अस्पतालको प्रमुख चिकित्सक	- सदस्य
(छ)	नगरभित्रको प्रहरी कार्यालय प्रमुख	- सदस्य
(ज)	समितिले मनोनयन गरेको नगरभित्रका माध्यमिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक वा शिक्षक मध्येबाट १ जना	-सदस्य
(झ)	बालअधिकारको क्षेत्रमा कार्य अनुभव भएका व्यक्ति मध्येबाट प्रमुखले मनोनयन गरेको दुईजना	- सदस्य
(ञ)	समितिले मनोनयन गरेको महिला विकास सहकारी संस्थाको प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
(ट)	बालअधिकारको क्षेत्रमा क्रियाशील गैर सरकारी संस्थाका प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य

(ठ) बाल मनोविज्ञ वा बालन्यायका क्षेत्रमा काम गर्ने अधिवक्ता - सदस्य
(ड) नगरस्तरीय बालसञ्जालको अध्यक्ष सहित २ जना (बालक र बालिका) - सदस्य
(ढ) बालकल्याण अधिकारी/ बालबालिका सम्बन्धी हेर्ने अधिकृतस्तरको कर्मचारी - सदस्य सचिव

(२) मनोनित सदस्यको पदावधि चार वर्षको हुनेछ र खण्ड (झ) बमोजिम सदस्यमा मनोनयन हुनको लागि भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, लागूऔषध बिक्री वितरण तथा ओसारपसार, सम्पत्ति शुद्धिकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धी कसूर, संगठित अपराध, बालबालिका विरुद्धको कसूर, बालअधिकार हनन् वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसूरमा सजाँय नपाएको व्यक्ति हुनुपर्नेछ ।

४. नगर बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) दफा ३ बमोजिम गठन हुने नगर बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) बालबालिकाको अधिकार तथा हकहितको सरक्षण र सम्वर्द्धनको लागि दीर्घकालीन नीति, योजना र वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जूमा गर्ने,

(ख) बालबालिकाको अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र परिपूर्तिको लागि आवश्यक स्थानीय नीति, कानून, योजना, कार्यक्रम र सस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने,

(ग) नगरपालिकामा सञ्चालित बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा समीक्षा गरी सुझाव दिने,

(घ) बालअधिकार सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने,

(ङ) नेपाल पक्ष रहेका बालअधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय सन्धीसँग सम्बन्धित नगरस्तरीय आवधिक प्रतिवेदन तयार गर्न सहजीकरण गर्ने,

(च) नगरपालिका भित्र हुन सक्ने बालविवाह, बालश्रम, शारीरिक तथा मानसिक पीडा तथा बाल यौन दुर्व्यवहार जस्ता सबै प्रकारका बालहिंसाको रोकथाम, निषेध र नियन्त्रण तथा सडक बालबालिकाको उद्दार, पुनर्थापना, संरक्षण र व्यवस्थापन र बालबालिका खोजतलास नं. १०४ तथा बालहेल्पलाइन नं. १०९८ सेवा सञ्चालन तथा अभिवृद्धिजस्ता कार्यमा समन्वय, सहयोग र सहजीकरण गर्ने,

(छ) बालअधिकार संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने सम्बन्धमा सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने गराउने,

(ज) बालबालिका सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालय, प्रदेश मन्त्रालय, राष्ट्रिय बालअधिकार परिषद् र सम्बन्धित निकायहरुमा पठाउने,

(झ) बालबालिका सम्बन्धी स्थानीय तथ्याङ्क/विवरण संकलन, अभिलेखीकरण तथा सूचना प्रणालीको विकास, सञ्चालन, व्यवस्थापन र दृढीकरणमा सहयोग गर्ने,

(ञ) बालसंरक्षण तथा बालअधिकार प्रवर्द्धनका लागि सञ्चालन हुने राष्ट्रिय/प्रादेशिक र नगरपालिकाको अभियानमा सहयोग गर्ने,

(ट) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका तथा अनाथ बालबालिकालाई धर्मपुत्र धर्मपुत्री लिने दिने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सहजीकरण गर्ने,

(ठ) नगरपालिका भित्र सञ्चालित बालगृह, बालसुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरण केन्द्रहरुलाई प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिम सञ्चालन गर्न निर्देशन दिने । निर्देशन पालना नगरेमा बन्द तथा कारबाही गर्न सुझाबसहित सम्बन्धित निकायमा सिंफारिस गर्ने,

(२) नगर बालअधिकार समितिले नगरपालिका भित्र सञ्चालित बालगृह, बालसुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र लगायतमा आश्रित बालबालिकाको समग्र स्थिति र उपलब्ध सेवाको गुणस्तर तथा प्रभावकारिताका सम्बन्धमा अनुगमन टोली/समिति गठन गरी देहायका विषयहरुको अनुगमन गर्नु/गराउनु पर्नेछ :

(क) बालबालिकाको वैयक्तिक विवरण अद्यावधिक गरी राखेको छ वा छैन,

(ख) बालबालिकालाई नियमित रुपमा शिक्षा तथा तालिम प्रदान गरिएको छ वा छैन,

(ग) बालक्लब गठन गरी बालबालिकालाई खेलकूद, मनोरञ्जन तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम लगायतका बाल सहभागिता जस्ता अन्य क्रियाकलापमा संलग्न गराइएको छ वा छैन,

(घ) बालबालिका ऐन, प्रचलित कानून तथा मापदण्ड बमोजिमको सुविधा प्रदान गरिएको छ वा छैन,

(ङ) बालगृह, बालसुधार गृह, अस्थायी संरक्षण सेवा केन्द्र, पुनर्स्थापना केन्द्र तथा सामाजिकीकरणको केन्द्रमा कुनै अवाञ्छित कार्य भएको छ वा छैन,

(च) खण्ड (ङ) मा उल्लेखित गृह र केन्द्रमा बालमैत्री व्यवहार तथा वातावरण कायम गरिएको छ वा छैन,

(छ) बालगृहमा आश्रित बालबालिकाको वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्थाको प्राथमिकता अनुसार अन्तिम विकल्पको रुपमा बालकल्याण अधिकारीबाट व्यवस्था मिलाई राखिएको छ वा छैन,

(ज) व्यस्थापन पक्ष तथा बालबालिकाले ऐन, प्रचलित कानून वा मापदण्ड बमोजिम पालन गर्नुपर्ने कुराहरु पालन गरेको छ वा छैन,

(झ) उपलब्ध श्रोत साधनलाई मध्यनजर गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यान दिएको छ वा छैन,

(ञ) बालसंरक्षण मापदण्ड निर्माण गरी लागू गरिएको छ वा छैन ।

(ट) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

५ वडा बालअधिकार समितिको गठन :

नगरपालिकामा प्रत्येक वडाभित्र देहाय बमोजिमको वडा बालअधिकार समिति रहनेछ:

(क)	वडाअध्यक्ष/अध्यक्षले तोकेको व्यक्ति वडा सदस्य	- अध्यक्ष
(ख)	महिला वडा सदस्य	- सदस्य
(ग)	वडाभित्रको स्वास्थ्य संस्था प्रमुख/प्रतिनिधि	- सदस्य
(घ)	वडाभित्रका सामुदायिक वा संस्थागत विद्यालयहरु मध्येबाट वडाअध्यक्षले तोकेको एकजना प्रधानाध्यापक	- सदस्य
(ङ)	बालबालिकाको क्षेत्रमा क्रियाशील वडाभित्रका गैर सरकारी संस्थाबाट वडाअध्यक्षले तोकेको व्यक्ति	- सदस्य
(च)	महिला संस्था/वडा महिला सञ्जाल प्रतिनिधि	- सदस्य
(छ)	वडा बालसञ्जाल प्रतिनिधि	- सदस्य
(ज)	बालअधिकारको क्षेत्रमा कार्य अनुभव भएको वडाअध्यक्षले तोकेको व्यक्ति	- सदस्य
(झ)	वडा सचिव	- सदस्य-सचिव

६. वडा बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(क) बालअधिकारको क्षेत्रमा स्थानीय आवश्यकता पहिचान, योजना तर्जूमा गर्ने र कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने, गराउने ।

(ख) वडाभित्र विशेष संरक्षणको आवश्कयता भएका बालबालिकाको तथ्याङ्क संकलन अद्यावधिक गर्ने र नगर बालअधिकार समिति समक्ष पठाउने ।

(ग) वडाभित्र बालबालिकाहरुका क्षेत्रमा कार्यरत संघ-संस्था, बालक्लब लगायतका सरोकारवाला बीच आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी बाल अधिकार सम्बन्धी संरक्षणात्मक र प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्ने, गराउने ।

(घ) बाल अधिकारका क्षेत्रमा स्थानीय संघसंस्थालाई कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने,

(ङ) जोखिममा परेका बालबालिकाको तत्काल उद्धारका लागि स्थानीय बालअधिकार समिति र सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने,

(च) वडाभित्र बालअधिकार हननका घटनाका सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायसंग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,

(छ) आवश्यकता अनुसार बालबालिकाहरुको निमित्त आकस्मिक कोषको व्यवस्था मिलाउने,

(ज) बालअधिकारको सम्मान, संरक्षणमा र प्रवर्द्धनका लागि वकालत गर्ने र वडा समितिलाई बालअधिकारका क्षेत्रमा आवश्यक सुझाव दिने ,

(झ) वडाभित्र बालबालिकाका सम्वन्धमा भएगरेका कार्यक्रमहरुको अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने र नगर बालअधिकार समिति समक्ष पठाउने,

(ञ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

७. नगर/वडा बालअधिकार समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था : नगर बालअधिकार समिति वडा बालअधिकार समितिको बैठक सम्वन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ -

(क) समितिको बैठक कम्तिमा वर्षको चारपटक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
(ख) अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको बैठक सदस्य सचिवले बोलाउनेछ ।
(ग) सदस्य सचिवले समितिको बैठक बस्ने सूचना र बैठकमा छलफल हुने विषयहरुको सूची सहित दुईदिन अगाडि समितिका सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
(घ) समितिमा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
(ङ) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
(च) बैठकमा उपस्थित सदस्यहरुको बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ । मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।
(छ) समितिको बैठकको निर्णय समितिको अध्यक्षद्वारा प्रमाणित हुनेछ ।
(ज) समितिको बैठक तथा सञ्चालन खर्च नगरपालिकाको नियमानुसार हुनेछ ।
(झ) बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैंले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।
(ञ) समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषयसँग सम्बन्धित व्यक्तिहरुलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

८. उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्न सक्ने-

(क) स्थानीय समितिले आफूले गर्नुपर्ने कुनै काम सुचारु रुपले सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यकता अनुसार उपसमिति वा कार्यटोली गठन गरी परिचालन गर्न सक्नेछ ।

(ख) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमिति वा कार्यटोलीको काम, कर्तव्य र अधिकार कार्यप्रकृति अनुसार काममा खटिए वा काम गरेवापत टोली वा सदस्यले पाउने भत्ता वा पारिश्रमिक वा सेवा सुविधा तथा अन्य कार्यविधि नगरपालिकाको प्रचलित नियमानुसार समितिले तोकि दिए बमोजिम हुनेछ ।

९. बालकल्याण अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार :

(क) बालबालिकाको हकहितको संरक्षण तथा बालकल्याण सम्बन्धी नगरस्तरीय योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न स्थानीय बालअधिकार समितिलाई सहयोग गर्ने,

(ख) स्थानीय बालअधिकार समितिको निर्णय एवं निर्देशनहरु कर्यान्वयन गर्ने गराउने

(ग) स्थानीय बालअधिकार समितिको सदस्य सचिव भई काम गर्ने,

(घ) स्थानीय बालअधिकार समितिबाट प्रत्यायोजित एवं निर्देशित अन्य काम गर्ने गराउने ।

१०. संशोधन : यस कार्यविधिमा संशोधन गर्नु परेमा कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्न सक्नेछ ।